

1. Конституція України: закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Про Національну поліцію: закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
3. Профілактика злочинів: підручник / за заг. ред. д.ю.н., проф. О. М. Джужи. Київ : Атіка, 2011. 720 с.
4. Хоміч О.О. Особливості методики розслідування умисних вбивств : магістерська робота : спец. 8.03040101 «Правознавство». Київ : КНУВС України, 2006. 84 с.
5. Khyzhniak, Y., Khankevych, A., Shapovalenko, Y., Shkelebei, V., & Yatsyk, T. (2021). Features of the prevention of intentional homicide by criminal police units. *Amazonia Investiga*, 10(38), 212-218. <https://doi.org/10.34069/AI/2021.38.02.21>
6. Ханькевич А. М. Протидія умисним вбивствам і тяжким тілесним ушкодженням: лекція. Рівень вищої освіти: перший бакалаврський; Галузь знань: 08 " Право"; Спеціальність: 081 " Право"; Спеціалізація: оперативно-розшукова, протидія кіберзлочинності / розроб. Ханькевич А. М.; Харк. нац. ун-т внутр. справ. - Х. : ХНУВС, 2018. - 29 арк.
7. Телейчук В.Г. Попередження і розкриття навмисних вбивств: лекція. – Кіровоград, КЮІ МВС України, 2005. 27 с.

Хмеленко В.В.

кандидат юридичних наук

ЩОДО ДЕЯКИХ СПЕЦІАЛЬНИХ ПРИНЦИПІВ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

На сьогодні спеціальні принципи оперативно-розшукової діяльності, у тому числі й оперативно-розшукового запобігання як складової такої діяльності, набули особливого значення під час реформування у 2012 році кримінального процесуального та оперативно-розшукового законодавства України. Виходячи з того, що основним інструментарієм оперативно-розшукової діяльності є негласні методи та засоби, то закономірно, що в цій діяльності є суто спеціальні принципи, які мають визначальне, принципове значення і специфічну дію у цій сфері.

У теорії оперативно-розшукової діяльності плановість, наступальність, цілеспрямованість, доцільність, об'єктивність і повноту відносять до принципів оперативно-розшукової діяльності, а саме до спеціальних принципів.

Одним із спеціальних принципів оперативно-розшукового запобігання кримінальним правопорушенням виділяють принцип оперативності (наступальності), який напрацьований оперативно-розшуковою практикою і

впливає зі змісту норм законодавства про оперативно-розшукову діяльність.

Під оперативністю розуміють систему якостей, що характеризують оперативно-розшукову діяльність, в яку входять швидкість і безперервність, активність її учасників, узгодженість і весь масив залучених сил і засобів. Оперативність проявляється в запобіганні діянням осіб, які вчиняють триваючі кримінальні правопорушення, що проявляється в недопущенні подальшого розвитку їхньої кримінальної протиправної діяльності [1, с. 22].

Відомо, що законодавець зобов'язав оперативні підрозділи, як невід'ємну складову частину державних правоохоронних органів, застосовувати необхідні оперативно-розшукові заходи та засоби щодо попередження та припинення кримінальних правопорушень.

Так, під час оперативно-розшукового попередження кримінальних правопорушень оперативні підрозділи правоохоронних органів здійснюють пошукові та оперативно-розшукові заходи щодо виявлення осіб, які мають намір вчинити кримінальні правопорушення, та здійснюють комплекс превентивних заходів щодо цих осіб з метою їх відмовлення від реалізації кримінального протиправного наміру. При цьому слід зауважити, що на цій стадії мають лише намір вчинити кримінальне правопорушення і ніяких дій з їх боку не здійснено по реалізації кримінального протиправного наміру. Наприклад, при одержанні оперативної інформації про те, що особа має намір вчинити кримінальне правопорушення, працівники оперативних підрозділів у першу чергу повинні провести упереджувальну бесіду щодо суспільної небезпечності кримінального протиправного діяння, яке може вчинити особа; які засоби кримінально-правового впливу можуть бути застосовані до цієї особи тощо.

Під час припинення кримінальних протиправних дій працівниками оперативних підрозділів здійснюються пошукові та оперативно-розшукові заходи щодо виявлення осіб, які розпочали свою кримінальну протиправну діяльність, тобто їх дії підпадають під ознаки готування чи замаху на кримінальне правопорушення, і недопущення доведення кримінального протиправного умислу до кінця.

Тому саме в оперативності й відображена захисна функція оперативно-розшукової діяльності, розкривається пошуковий, запобіжний характер даного виду юридичної діяльності.

З оперативністю пов'язано існує взаємозв'язок таких категорій як наступальність. Як зазначив В.О. Біляєв, негласність та наступальний характер оперативно-розшукових заходів є основними умовами ефективності оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням, що таємно готуються [2, с. 104].

Для протидії злочинності наступальність полягає в тому, що оперативні працівники зобов'язані в межах своєї компетенції проводити належну роботу із запобігання вчиненню кримінальним правопорушенням, проявляти ініціативу в їх виявленні. У цьому випадку доцільно використовувати такі поняття: «фактор раптовості», «несподіваності». Логіка зазначеного

принципу полягає в упередженості дій оперативних підрозділів до окремих кримінальних правопорушень, тобто, оперативні працівники на ранніх стадіях кримінальної протиправної діяльності одержують докази кримінального протиправного наміру особи і не повинні допустити переростання попередньої кримінальної протиправної діяльності в закінчене кримінальне правопорушення, нейтралізувати умови вчинення цих кримінальних правопорушень в майбутньому. При цьому працівники оперативних підрозділів правоохоронних органів вживають усі необхідні дії, які у сукупності складають запобіжну діяльність, для здійснення намічених планів всупереч перешкод, які виникають під час такої діяльності. Зазначене виявляється у цілеспрямованості та плановості оперативно-розшукового запобігання кримінальним правопорушенням [3, с. 133].

Під час оперативно-розшукового запобігання висувуються такі умови до дій, які спрямовані на недопущення вчинення кримінальних правопорушень, як доцільність, об'єктивність і повнота оперативно-розшукового провадження, зокрема:

1) доцільність виявляється у здійсненні оперативними підрозділами правоохоронних органів комплексу відповідних пошукових, оперативно-розшукових та інших заходів задля досягнення кінцевої мети – недопущення вчинення кримінального правопорушення;

2) об'єктивність характеризується недопущенням однобокого підходу щодо осіб, які розроблюються. При цьому працівник оперативного підрозділу повинен встановити причини та умови суспільно небезпечного діяння [1, с. 23];

3) повнота означає таку ступінь глибини дослідження оперативних версій, що дозволяє однозначно прийняти відповідні мотивовані юридично значимі рішення [1, с. 23].

Таким чином, на нашу думку, плановість, наступальність, цілеспрямованість, доцільність, об'єктивність і повноту слід вважати не принципами оперативно-розшукового запобігання кримінальним правопорушенням, а способами забезпечення ефективності такої діяльності.

Список використаної літератури:

1. Оперативно-розыскная деятельность: учеб. 2-е изд., доп. и перераб. / Под ред. К. К. Горяинова, В. С. Овчинского, Г. К. Сенилова, А. Ю. Шумилова. Москва : ИНФРА-М, 2004. 848 с.

2. Біляєв В.О. Тактична модель реалізації матеріалів оперативно-розшукової діяльності підрозділами карного розшуку в умовах набуття чинності новим Кримінальним процесуальним кодексом України. *Наше право*. 2013. № 11. С. 104-109.

3. Кириченко О. В., Хмеленко В. В. Принципи оперативно-розшукового запобігання злочинам: монограф. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 160 с.